

ברשות הרבים. והוצאה דבעל הבית העומד ברשות היחיד ומוציא לרשות הרבים. שהן ארבע, בצירוף שתיים שאינן מפורשות: הכנסה דעני מרשות הרבים לרשות היחיד, והכנסה דבעל הבית הפושט ידו לרשות הרבים ומכניס אליו לרשות היחיד.

ד. מראות נגעים שנים שהן ארבעה — שנים נגעים מפורשים: שאת ובהרת, שהן ארבעה, בצירוף שני נגעים שאינם מפורשים והנלמדים מהמילה 'ספחת', המרמזת על תולדת השאת ותולדת הבהרת. ונמצאו כל מראות הנגעין ארבעה: שאת ותולדתה, בהרת ותולדתה!

ועתה תמהה הגמרא: מני מתניתין? לא רבי ישמעאל בדין שבועות, ולא רבי עקיבא בדיני ידיעות הטומאה.

אי רבי ישמעאל, האמר אינו חייב קרבן עולה ויורד אלא על שבועות ביטוי על העתיד לבוא, ולא על העבר [ונמצא לדבריו שחייבי קרבן שבועה הן רק שתיים ולא ארבע].

אי רבי עקיבא. האמר שרק על העלם טומאה הוא חייב קרבן עולה ויורד, ואינו חייב קרבן על העלם מקדש וקדשיו. [ונמצא לדבריו שחייבי ידיעות הטומאה הן רק שתיים ולא ארבע]! ?

ומתוצת הגמרא: אי בעית אימא רבי ישמעאל, אי בעית אימא רבי עקיבא.

אי בעית אימא רבי ישמעאל — כך הוא פירוש המשנה: שבועות שתיים שהן ארבע, יש מהן לחיוב קרבן, כגון שנשבע על העתיד, ויש מהן לפטור מקרבן, כגון שנשבע

על העבר.

אי בעית אימא רבי עקיבא, וכמו שתרצנו לרבי ישמעאל — מהן לחיוב על העלם טומאה, ומהן לפטור על העלם מקדש וקדשיו.

ותמהינן: כיצד יתכן לומר ששתיים מהן לפטור? הא דומיא דמראות נגעים קתני, מה ^{ב-ג} התם כולחו לחיובא, שעל כל ארבעת המראות חייב להביא קרבן לטהרתו, אף הכא, בשבועות ובידיעות הטומאה, כולחו לחיובא?!

אלא, לכן יש לומר: לעולם, רבי ישמעאל היא. ולא עוסקת משנתנו בחיוב קרבן על שבועת ביטוי אלא בחיובי מלקות. וכי לא מחייב רבי ישמעאל על שבועה לשעבר, קרבן הוא דלא מיחייב. אבל מלקות חיובי מחייב. ולמרות ששבועת שקר היא לאו שאין בו מעשה, ועל לאו שאין בו מעשה אין לוקין, הכא שאני —

וכדרבא, דאמר רבא: בפירוש ריבתה תורה שבועת שקר למלקות, על אף שאין בה מעשה. דומיא דשבועת שוא.

חיוב מלקות על שבועת שקר נלמד מהפסוק האמור בשבועת שוא [שהיא שבועה לשנות את הידוע, כגון: שנשבע על אבן שהיא זהב] "כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא" — ה' הוא דלא ינקה את הנשבע לשוא, אבל בית דין מנקים אותו על ידי שמלקין אותו. ודרשינן מ"לשוא" "לשוא" האמור בפסוק פעמיים באם אינו ענין לשבועת שוא, תנהו ענין לשבועת שקר [שהיא שבועה על דבר שאינו ידוע לכל, כגון על אכילה אתמול].

בלא מעשה.

ופרכינן: **אי הכי**, שמשנתנו כאן עוסקת בחיוב מלקות, וכתב התנא בסתמא שחייב גם על לאו שאין בו מעשה, **קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן?**

דאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה, [שלא נחלקו תנאים בדבר], ולפי זה יש לפסוק כמשנתנו שלוקים על לאו שאין בו מעשה, אך מאידך —

ואתמר: האומר "שבועה שאוכל כבר זה היום", ועבר היום ולא אכלה — רבי יוחנן וריש לקיש, דאמרי תרווייהו: אינו לוקה. אלא שנחלקו בטעם הדבר שאינו לוקה:

רבי יוחנן אמר, אינו לוקה משום דהוה לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו! וריש לקיש אמר, אינו לוקה כי התראת ספק היא, והתראת ספק לא שמה התראה. [כי כאשר מתרים בו שיאכל היום, עדיין יש שהות בידו לאכול. ואם לא יאכל בסמוך להתראתם אינו עובר על השבועה].⁽¹⁾ ואם כן, קשיא אדרבי יוחנן, דאמר הלכה כסתם משנה, ומשנתנו סותמת כרבי ישמעאל שלוקים על לאו שאין בו מעשה, ואילו רבי יוחנן פוסק שאין לוקים עליו! ?

ומשנינן: הא דאמר רבי יוחנן הלכה כסתם

ואמר רבא על לימוד זה של שבועת שקר משבועת שוא, שהוא אינו אלא על שבועת שקר לשעבר הדומה לשבועת שוא —

מה שבועת שוא אינה שבועה על העתיד אלא לשעבר בלבד, כי הרי משיצאה שבועת השוא מפיו נקבע שקרו ואין היא תלויה בעתיד, אף שבועת שקר נמי אינו חייב מלקות אלא על לשעבר בלבד.

אלא, שעדיין אין התירוץ שלם:

בשלמא לוקה על שבועה שאכלתי ושלא אכלתי, כדרבא.

ובשלמא אם נשבע שבועה שלא אוכל, ואכל, נמי לוקה, משום שלאו שיש בו מעשה הוא, שעבר על ידי מעשה אכילתו.

אלא הנשבע לעתיד כגון שאמר אוכל למחר, ולא אכל, אמאי לקי? והא לאו שאין בו מעשה הוא, ולא התרבה חיוב מלקות אלא על שבועת שקר לשעבר [שהיא דומיא דשבועת שוא]. ונמצא, שלדברי רבי ישמעאל יש רק שלשה חיובי מלקות, שנים על העבר, ואחד על העתיד, ולא ארבעה! ?

ומתוצת הגמרא: **קסבר רבי ישמעאל, לאו שאין בו מעשה לוקים עליו.** ולפיכך חייב מלקות גם על שבועת ביטוי על העתיד גם

כל שעות היום אינו עושה את זה להתראת ספק, ואם נאמר שהעבירה היא רק ברגע האחרון של היום, הרי ההתראה שהתרו בו שלא בשעת העבירה אינה התראה כלל. והיה מקום לומר באופן שלישי, שהוא עובר מיד על כך שאינו אוכל, במידה שעד סוף היום לא יאכל, שאז מתברר למפרע שהעבירה על השבועה לאכול

1. יש לדון, מתי היא שעת העבירה, האם היא בסוף היום, או שהיא נמשכת במשך כל היום, כיון שהתחייב לאכול במשך היום הזה? ולשני הצדדים הללו קשה להבין מדוע נחשבת ההתראה להתראת ספק? כי אם העבירה מתמשכת בכל היום, נמצא שהתרו בו סמוך לעשיית העבירה, וזה שהעבירה נמשכת במשך

מעשה!

ומביאה הגמרא את הברייתא שנחלקו בה רבי יהודה ורבי יעקב בהסבר המשנה:

דתניא: "לא תותירו ממנו עד בוקר. והנותר ממנו עד בוקר — באש תשרופו", בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה, לומר שאין לוקין עליו, דברי רבי יהודה. רבי יעקב אומר, לא מן השם הוא זה! אין זה טעמו של הפטור ממלקות, אלא משום דהוה לאו שאין בו מעשה, ולא שאין בו מעשה אין לוקין עליו.

אלא, רבי יוחנן, האי סתמא אשכח —

דתנן לקמן כז ב: שבועה שלא אוכל כבר זו, וחזר פעם נוספת על שבועתו, ואמר: שבועה שלא אוכלנה, ואכלה לאחר מכן, אינו חייב קרבן אלא על שבועה אחת. כיון שנשבע על הכזר שלא יאכלנה, הרי היא נאסרת עליו באכילה, ושבועתו השניה באה לקיים את המצוה שהתחייב בה, והנשבע לקיים את המצוה פטור מקרבן.

ומוסיפה המשנה לומר: זו היא שבועת ביטוי להבא שחייבין על זדונה מכות, משום שנשבע להבא ועבר על שבועתו במעשה האכילה, ועל שנגתה קרבן עולה ויורד. ודייקינן מלשון המשנה: "זו היא שבועת ביטוי להבא דחייבין על זדונה מכות" משום שעבר על שבועתו במעשה. אבל אם נשבע "אוכל כיכר זו" ולא אכל אותה, לא לקי, משום שעבר על שבועתו בלא מעשה. ומוכח, שסבר התנא בסתם משנה שלא

משנה' היינו רק כשאין סתם משנה אחרת החולקת עליה. אבל כאן, רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח, הוא מצא "סתם משנה" אחרת, שלפיה אין לוקים על לאו שאין בו מעשה, ופסק רבי יוחנן כמותה.

והוינן בה: הי סתמא אחרינא אשכח רבי יוחנן?

אילימא האי סתמא, דתנן: אבל המותר מבשר קרבן הפסח, בקרבן טהור וכשר, וכן השובר את העצם בקרבן פסח שהיה טמא אינו לוקה את הארבעים! ודייקינן: בשלמא שובר עצם בקרבן טמא פטור ממלקות דכתיב "ועצם לא תשברו בו" ואמרינן — בכשר ולא בפסול. אבל המותר בקרבן טהור, מאי טעמא לא לקי ארבעים? לאו, משום דהוי לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו! ועל סתמא זאת סמך רבי יוחנן.

הרי יש לדחות: שהרי נחלקו רבי יעקב ורבי יהודה בפירוש טעמה של המשנה, אם אכן הפטור ממלקות הוא מצד לאו שאין בו מעשה או מצד לאו הניתק לעשה. ואם כן, תיקשי, וממאי, מנין לו לרבי יוחנן שמשנה סתמא זאת דרבי יעקב היא, דאמר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו??

דלמא רבי יהודה היא, ופטור ממלקות משום טעם אחר, משום שבא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה, וניתק את הלאו לעשה. ולדברי רבי יהודה אפשר לדייק איפכא — הא לאו הכי, אם לא היה הכתוב מנתקו לעשה, לקי על הלאו למרות שאין בו